

Βελτίωση της Ανταγωνιστικότητας των Επιχειρήσεων μέσα από Συγχωνεύσεις και Εξαγορές

Εισηγήσεις Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου

Η Κύπρος, κυρίως λόγω του μικρού μεγέθους της αγοράς, έχει υψηλό ποσοστό μικρών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, σύμφωνα και με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 92,9% των επιχειρήσεων χαρακτηρίζονται ως πολύ μικρές επιχειρήσεις (microfirms) με αριθμό εργαζομένων μέχρι 9 άτομα και το 6,1% ως μικρές επιχειρήσεις (small firms) με λιγότερους από 50 εργαζομένους. Συγκρίνοντας τον αριθμό εργαζομένων σε πολύ μικρές επιχειρήσεις και μικρές επιχειρήσεις διαπιστώνεται ότι ο μέσος όρος είναι σημαντικά χαμηλότερος σε σχέση με τους αντίστοιχους μέσους όρους της ΕΕ - 38,6% έναντι 29,7% για πολύ μικρές επιχειρήσεις και 25,3% έναντι 20,1% για μικρές επιχειρήσεις.

Το γεγονός αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα της εργασίας καθώς η παραγωγικότητα σχετίζεται θετικά με το μέγεθος των επιχειρήσεων. Το μικρό μέγεθος των επιχειρήσεων δεν τους επιτρέπει να εκμεταλλευτούν οικονομίες κλίμακας και τεχνολογίες αιχμής. Ως αποτέλεσμα, οι επιχειρήσεις εστιάζονται στην παροχή υπηρεσιών για εγχώρια κατανάλωση και δεν μπορούν ουσιαστικά να ανταγωνιστούν στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

Οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση στη χρηματοδότηση, αδυνατούν να καινοτομήσουν, να χαράξουν ολοκληρωμένη στρατηγική και να εξαγουν. Επίσης έχουν περισσότερες πιθανότητες να μην είναι συνεπείς στις φορολογικές τους υποχρεώσεις και στην εφαρμογή εργατικών νομοθεσιών.

Παράλληλα οι συγχωνεύσεις και εξαγορές στην Κύπρο κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, κυρίως λόγω και του είδους των επιχειρήσεων -οικογενειακές επιχειρήσεις σε παραδοσιακούς τομείς- όπου δεν υπάρχει η κουλτούρα της συγχώνευσης με στόχο τη μεγέθυνση των επιχειρήσεων.

Η νέα Μακροπρόθεσμη Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της Κύπρου, η οποία ετοιμάστηκε από το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου με χρηματοδότηση από την ΕΕ, προτείνει ένα νέο αναπτυξιακό μοντέλο με ορίζοντα το 2035 και θέτει, μεταξύ άλλων, ως σημαντικό πυλώνα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της παραγωγικότητας των κυπριακών επιχειρήσεων και τη στροφή προς τις εξαγωγές μέσα από την ψηφιοποίηση και τη συνεχή κατάρτιση. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει μεγαλύτερα μεγέθη επιχειρήσεων που θα μπορούν να ανταποκρίνονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς και να επιβιώνουν σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Η προώθηση των συγχωνεύσεων και εξαγορών με στόχο τη δημιουργία πιο ανταγωνιστικών επιχειρήσεων έχει περιληφθεί επίσης ως μεταρρύθμιση στο Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Κύπρου.

Εισηγήσεις Πολιτικής

Η ενθάρρυνση των εξαγορών και των συγχωνεύσεων επιχειρήσεων σε μια οικονομία αποσκοπεί στη δημιουργία μεγαλύτερων επιχειρήσεων που θα μπορούν να εκμεταλλευθούν οικονομίες κλίμακας και να γίνουν πιο παραγωγικές και ανταγωνιστικές, θα μπορούν να καινοτομούν, να έχουν καλύτερη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, να επενδύσουν στην έρευνα και τεχνολογία, να προσελκύσουν εξειδικευμένο προσωπικό και να γίνουν πιο εξωστρεφείς, αυξάνοντας την εξαγωγική τους δραστηριότητα. Οι νέες επιχειρήσεις που προκύπτουν μέσα από τις συγχωνεύσεις έχουν δυνατότητα να είναι πιο ανθεκτικές.

Μια στρατηγική εξωστρέφειας των επιχειρήσεων με την ανάπτυξη τομέων στους οποίους η οικονομία έχει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στη βάση της υγιούς επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της ποιοτικής διαφοροποίησης και της παραγωγής προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας, θα βοηθήσει στη μείωση μακροοικονομικών ανισορροπιών π.χ. συνεισφέροντας στη μείωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην αύξηση των δημοσίων εσόδων.

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, θα πρέπει καταρχήν να δημιουργηθεί ένα πλαίσιο με στόχο την αλλαγή κουλτούρας για προώθηση των εξαγορών και συγχωνεύσεων, το οποίο θα μπορούσε να περιλαμβάνει μία σειρά κινήτρων. Παράλληλα, ιδιαίτερα σημαντική είναι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου στήριξης και καθοδήγησης των επιχειρήσεων που επιθυμούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο συγχώνευσης.

Μελετώντας τα πιο πάνω, το Συμβούλιο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου προβαίνει στις ακόλουθες εισηγήσεις:

1. Δημιουργία Ολοκληρωμένου Πλαισίου Στήριξης και Αλλαγής Κουλτούρας αναφορικά με την προώθηση των εξαγορών και συγχωνεύσεων.

- ✓ Σύσταση Γραφείου για ενημέρωση και καθοδήγηση επιχειρήσεων που επιθυμούν να εξετάσουν την πιθανότητα συγχώνευσης ή εξαγοράς.
- ✓ Διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων για παροχή πληροφοριών και παρουσίαση επιτυχημένων παραδειγμάτων.

Ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη των επιχειρήσεων θα πρέπει να είναι καθοδηγητικός και υποστηρικτικός. Η σύσταση Γραφείου στο Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας ή στον Έφορο Εταιρειών με στόχο την παροχή καθοδήγησης και ενημέρωσης των επιχειρήσεων που επιθυμούν να εξετάσουν την πιθανότητα συγχώνευσης ή εξαγοράς για τα οφέλη τέτοιας πράξης, καθώς και για σχετικά κίνητρα, θεωρείται πολύ σημαντική.

Επίσης, η διοργάνωση ενημερωτικών εκδηλώσεων σε συνεργασία με οργανώσεις επιχειρήσεων (ΚΕΒΕ, ΟΕΒ) για παροχή πληροφόρησης και παρουσίαση επιτυχημένων παραδειγμάτων θα βοηθήσει στην όλη προσπάθεια αλλαγής κουλτούρας για την προώθηση των συγχωνεύσεων.

2. Νομικό πλαίσιο για αναδιοργανώσεις, συγχωνεύσεις και εξαγορές εταιρειών.

- ✓ Εκσυγχρονισμός του νομικού πλαισίου για αναδιοργανώσεις, συγχωνεύσεις και εξαγορές εταιρειών.
- ✓ Εκσυγχρονισμός των διαδικασιών που θα άπτονται του εκσυγχρονισμένου πλαισίου.

Μελέτη του νομικού πλαισίου αλλά και των διαδικασιών που ακολουθούνται από το Γραφείο Εφόρου Εταιρειών στις περιπτώσεις αναδιοργανώσεων, συγχωνεύσεων και εξαγορών εταιρειών. Θα πρέπει να μελετηθεί το πλαίσιο εταιρικών μετασχηματισμών και συνεργασιών των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και να βρίσκεται σε πλήρη αρμονία με τον Περί Εταιρών Νόμο και με τον Περί Συγχωνεύσεων Νόμο. Οι εισηγήσεις θα πρέπει να συνάδουν με το Ευρωπαϊκό Κεκτημένο (διασυννοριακές συγχωνεύσεις). Στόχος είναι όπως η νομική βάση για τις συγχωνεύσεις και εξαγορές να συνάδει με το σύγχρονο πνεύμα που διακρίνει τον θεσμό αυτό σε ώριμες χρηματιστηριακές αγορές.

3. Φορολογικές ελαφρύνσεις και εξάλειψη επιβαρύνσεων.

- ✓ Εφαρμογή φοροαπαλλαγών.
- ✓ Απαλλαγή από άλλους φόρους/χρεώσεις που προκύπτουν κατά την ολοκλήρωση του μετασχηματισμού.

Επεξεργασία φορολογικών κινήτρων με σκοπό τη διευκόλυνση των συνενώσεων, των πάσης φύσεως εταιρικών μετασχηματισμών και συνεργασιών των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε πλήρη αρμονία με τον Περί Εταιρών Νόμο και με τον Περί Συγχωνεύσεων Νόμο. Η απαλλαγή από τον φόρο θα πρέπει να εφαρμόζεται για τη νέα εταιρεία που προκύπτει από τον μετασχηματισμό, για περιορισμένο αριθμό φορολογικών ετών, αρχής γενομένης από το επόμενο έτος της ημερομηνίας ολοκλήρωσης του μετασχηματισμού ή της ημερομηνίας έναρξης της οποιασδήποτε μορφής συνεργασίας. Στόχος είναι η παροχή φορολογικών κινήτρων στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με σκοπό την προώθηση των συνενώσεων για την αντιμετώπιση της «νηπιακής θνησιμότητάς» τους, την αύξηση της παραγωγικότητας, την προώθηση της μεταξύ τους συνεργασίας και την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.

Επίσης, η απαλλαγή από άλλους φόρους/χρεώσεις, π.χ. μεταβιβαστικά κτηματολογίου και χρεώσεων για χαρτόσημα κατά την πράξη, είναι ένα ακόμη μέτρο που μπορεί να βοηθήσει στην προσπάθεια αυτή.

Οι προαναφερόμενες φορολογικές ελαφρύνσεις θα εφαρμόζονται για επιχειρήσεις οι οποίες απασχολούν μέχρι 250 εργαζόμενους και έχουν ετήσιο κύκλο εργασιών, βάσει των τελευταίων εγκεκριμένων οικονομικών καταστάσεων της καθεμίας, που δεν υπερβαίνει τα 50 εκατομμύρια ευρώ.

4. Πρώθηση συγχωνεύσεων και εξαγορών στον γεωργικό τομέα.

- ✓ Εφαρμογή φορολογικών κινήτρων.
- ✓ Επιδότηση γεωργικού εξοπλισμού και μηχανημάτων.

Τα φορολογικά κίνητρα που προτείνονται στην προηγούμενη εισήγηση θα μπορούσαν να ισχύουν και για παραγωγούς οι οποίοι θα συμμετέχουν σε Ομάδες Παραγωγών ή/και Συνεργατικές Εταιρείες που υπερβαίνουν ένα ελάχιστο μέγεθος, π.χ μετρήσιμο σε συνολικό εμβαδό καλλιεργήσιμης γης ή αριθμό ζώων. Με αυτό τον τρόπο, πολλά από τα πλεονεκτήματα των συγχωνεύσεων θα μπορούσαν να επιτευχθούν μέσω της αύξησης των συνεργειών των Ομάδων Παραγωγών και Συνεργατικών Εταιρειών.

Επιπλέον, η παροχή φορολογικών ή άλλων κινήτρων για εγκατάσταση ή ανάπτυξη παραρτημάτων εταιρικών σχημάτων στην ύπαιθρο (ορεινό Τρόδος και σχετική ακτίνα από αστικά και περιαστικά κέντρα) θα βοηθούσε στους στόχους που επιθυμούμε να επιτύχουμε μέσω των συγχωνεύσεων.

Θα μπορούσε επίσης να εξεταστεί το ενδεχόμενο ετοιμασίας ενός Σχεδίου επιδότησης γεωργικού εξοπλισμού και μηχανημάτων, η οποία θα παρέχεται με την ολοκλήρωση της συγχώνευσης.

5. Παροχή Συμβουλευτικών Υπηρεσιών.

- ✓ Λήψη εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών για τις επιχειρήσεις που προτίθενται να συγχωνευθούν, μέσω του Σχεδίου Συμβουλευτικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας.

Περίληψη στο Σχέδιο Συμβουλευτικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, το οποίο χρηματοδοτείται από το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, εξειδικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών για συγχωνεύσεις επιχειρήσεων, ώστε επιχειρήσεις που προτίθενται να συγχωνευθούν να μπορούν να λάβουν τις υπηρεσίες αυτές μέσω του συγκεκριμένου Σχεδίου.

6. Διευκόλυνση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

- ✓ Επιδότηση επιτοκίου για τις χρηματοδοτικές ανάγκες που προκύπτουν μετά τις συγχωνεύσεις.

Η κυβέρνηση θα μπορούσε να διερευνήσει τις προθέσεις των τοπικών τραπεζών για παροχή κρατικού χρηματοδοτικού εργαλείου επιδότησης επιτοκίων για την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των νέων επιχειρήσεων που προκύπτουν μετά τις συγχωνεύσεις.